

Zápis

z obhajoby disertační práce paní Sylvy Šlechtové Novákové

konané dne 30. června 2011 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, ve francouzštině;

téma disertační práce: *La production et la perception du schwa (E caduc) en français et en tchèque – étude comparée et applications pédagogiques*;

přítomní členové komise: prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSs., prof. PhDr. Marie Dohalská, DrSc., prof. PhDr. Jitka Radimská, CSc., prof. François Wioland, prof. Philippe Martin, prof. Jean-Yves Dommergues (viz prezenční listina).

Předsedkyně komise prof. Čeňková zahájila obhajobu a představila přítomným kandidátku.

Kandidátka poděkovala jednotlivým členům komise za jejich přispění v různých fázích geneze práce.

Školitelé prof. Martin a prof. Dohalská stručně seznámili přítomné s uchazečkou a její disertační prací.

Uchazečka představila s pomocí PowerPointové prezentace obsah své disertační práce. Uvedla, že práce sestává ze tří částí (teoretické, experimentální a pedagogicko-aplikační). Teoretická část shrnuje dosavadní poznatky o *e caduc*, přičemž zvláštní pozornost věnuje faktorům, které ovlivňují jeho přítomnost/absenci; zabývá se jak mluvenou řečí, tak řečí zpívanou. Experimentální část tvoří tři empirické studie zaměřené na percepci reálné a laboratorní řeči rodilými mluvčími i Čechy. Pedagogická část se zabývá aplikací zjištěných poznatků na výuku francouzštiny jako cizího jazyka; všímá si mj. efektu fonologického síta, vlivu *e caduc* na slabičné členění a vztahu výslovnosti a písma.

Poté přednesla oponentka prof. Radimská hlavní body svého posudku. Ocenila pedagogický podtext práce, autorčin smysl pro detailní pozorování a experimentální uchopení problému. Zároveň upozornila na to, že zkoumaných osob bylo relativně málo a že závěrečná didaktická doporučení jsou formulována nadměru kategoricky. Celkově označila práci jako velmi zdařilou.

Oponent prof. Wioland ve svém posudku mj. uvedl, že práce představuje zajímavý teoretický pohled na *e caduc*, který by ovšem mohl být doveden dále v rovině pedagogické. Didaktické uchopení problému by mělo být systémové a mělo by přihlížet k reálným potřebám a možnostem studentů a vyučujících. Dále vyjádřil názor, že ani v teoretické rovině nelze *e caduc* dosti dobře studovat jako samostatný problém, neboť úzce souvisí např. s rytmem a slabičným členěním; navíc zřejmě nejde o problém, který by bylo možné ve zvukové struktuře francouzštiny považovat za centrální. Z metodologického hlediska je tedy třeba problém *e caduc* studovat „nepřímo“. Požádal kandidátku o upřesnění, pokud jde o definici výrazu „*e caduc*“ – jde pouze o reálně vyslovená *e caduc*? K percepčnímu testu zaměřenému na poslechovou identifikaci *e caduc* dodal, že záměny jsou snadno vysvětlitelné tím, že percepce se soustřeďuje na přízvučnou slabiku, avšak slabiky obsahující *e caduc* jsou nepřízvučné. Dále uvedl, že slovo

jako gramatická jednotka není ve francouzštině samostatnou zvukovou jednotkou, a je tedy třeba je studovat v kontextu celé rytmické skupiny. Řečová komunikace směřuje k ekonomičnosti, která se projevuje mj. zkracováním slov. Některá zjištění, jež jsou v práci prezentována, nejsou nikterak překvapivá, pokud je umístíme do širšího referenčního rámce.

Kandidátka se vyjádřila k posudkům oponentů. Pokud jde o počet zkoumaných osob, je si vědoma toho, že kvantitativně orientovaný fonetický výzkum se dnes provozuje týmově, na základě rozsáhlých korpusů. Popisované experimenty jsou pouhými sondami sloužícími jako podklad pro úvahy o problému. K zastoupení teoretického a pedagogicko-aplikačního hlediska kandidátka poznamenala, že obor jejího doktorského studia na Université Paris Diderot je definován šířeji, a umožňuje tedy pedagogicky orientovaný výzkum, zatímco na Univerzitě Karlově je obor studia vymezen teoretičtěji. Výsledná podoba disertace je kompromisem mezi oběma požadavky. Pokud jde o izolované vs. systémové uchopení problému *e caduc*, zdůraznila, že v žádném případě nehodlala prezentovat tento jev jako samostatný didaktický problém, neboť takovýto přístup by se v praktické výuce zcela jistě setkal s neúspěchem. Uvedla, že práce nepřináší zásadně nová zjištění, avšak zpřesňuje pohled na problém francouzského *e caduc*, v českém prostředí dosud málo studovaný. Zároveň dodala, že má v úmyslu připravit k témuž tématu pedagogičtěji orientované dílo. Upřesnila, že výraz „*e caduc*“ chápe konvenčním způsobem, tj. jako vyslovená i nevyslovená *e caduc*. Pokud jde o pedagogický pohled na otázku *e caduc*, má za to, že návrh hierarchizovaného didaktického modelu je v práci obsažen.

V diskusi nejprve vystoupil člen komise prof. Dommergues. Uvedl, že by v práci ocenil názornější představení hlásky *e caduc/schwa* včetně veškeré její variability. Příklady realizací (zejména pokud jde o češtinu) by mohly být doprovázeny zvukovými ukázkami na CD. Vznel otázku, zda distribuce *e caduc* ve zpívané řeči není korelována s tempem, a dále navrhl použití metody tzv. gatingu při percepční identifikaci redukováných samohlásek a metody nucené volby (místo otevřené odpovědi) při percepčních testech. V ostatních ohledech označil práci za zdařilou. Kandidátka poděkovala za připomínky a návrhy a uvedla, že se nedomnívá, že by hlavním faktorem ovlivňujícím výskyt *e caduc* v různých hudebních žánrech (opera, lidová píseň, populární hudba) bylo tempo, ale spíše stylistické konvence.

Dále vystoupil G. Boulakia, který vyjádřil uznání autorčině práci a přiklonil se k názoru, že pedagogické aspekty nelze oddělovat od lingvisticky-teoretických a že by k disertační práci bývalo bylo vhodné přiložit CD se zvukovými ukázkami.

Poté komise přistoupila k poradě bez přítomnosti kandidátky a publika.

Po poradě byl vyhlášen výsledek tajného hlasování: Komise navrhuje udelit paní Sylve Slechtové Novakové titul *doktor* (Ph.D.).

Zapsal:

Tomáš Duběda, Ph.D.

Předsedkyně komise:

prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.